

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudců Evy Šonkové a Štěpána Výborného v právní věci žalobce: **P. B.**, zast. Mgr. Janem Kvapilem, advokátem se sídlem Sakařova 1631, Pardubice, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 12. 2023, č. j. MPSV-2023/258833-919, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 26. 6. 2024, č. j. 36 Ad 2/2024-45,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Janu Kvapilovi, advokátu, **s e p ř i z n á v á** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **1 300 Kč**, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobce se domáhal přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci k úhradě nezbytného jednorázového výdaje podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve výši 33 200 Kč v souvislosti s pořízením zubní náhrady. Úřad práce České republiky, krajská pobočka v Pardubicích (dále jen „úřad práce“), přiznal žalobci tuto dávku rozhodnutím ze dne 2. 11. 2023, č. j. 38167/2023/PAB. Shledal, že žalobce lze považovat za osobu v hmotné nouzi ve vztahu k jednorázovému výdaji na zubní náhradu. Po zvážení příjmových, majetkových a sociálních poměrů však dospěl k závěru, že mu dávku nepřizná ve výši odpovídající celé částce nezbytné k pořízení zdravotní pomůcky, nýbrž pouze ve výši 1 000 Kč.

[2] Proti rozhodnutí úřadu práce podal žalobce odvolání, které žalovaný zamítl rozhodnutím ze dne 12. 12. 2023, č. j. MPSV-2023/258833-919 (dále jen „napadené

rozhodnutí“), a současně potvrdil rozhodnutí úřadu práce. Žalovaný shledal, že žalobce vzhledem ke svým příjmům a výdajům na bydlení není osobou v hmotné nouzi dle § 2 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Žalobce má příjmy z důchodového pojištění a lze se domnívat, že si může odkládat určité finanční prostředky na zajištění svých nenadálých nákladů. Žalobce již uhradil náklady na zubní náhradu. Platí zásada, že na uhrazený náklad se dávka mimořádné okamžité pomoci neposkytuje, neboť daná osoba již překonala svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami, a proto odpadl důvod pro její poskytnutí. Žalobce uvedl, že si na uhrazení tohoto zákroku zapůjčil finanční prostředky, avšak tuto skutečnost nijak neprokázal. Systém dávek pomoci v hmotné nouzi není v zásadě koncipován tak, aby z něj mohla být hrazena zdravotní péče. Primární právní rámec upravující úhradu zdravotní péče je stanoven zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. Povinností lékaře je nabídnout pacientovi takové řešení, které je plně hrazeno zdravotní pojišťovnou. Pacient se pak může dobrovolně spolupodílet na úhradě nadstandardní péče. Pokud je lékařem doporučená léčba, která není plně hrazena zdravotní pojišťovnou, jedinou možností, je na pacientovi, aby se ve spolupráci s ošetřujícím lékařem obrátil s požadavkem výjimečné úhrady podle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění na zdravotní pojišťovnu.

[3] Žalobce brojil proti napadenému rozhodnutí žalobou ke Krajskému soudu v Hradci Králové - pobočce v Pardubicích (dále jen „krajský soud“), který ji zamítl rozsudkem ze dne 26. 6. 2024, č. j. 36 Ad 2/2024-45. Dávka mimořádné okamžité pomoci není nárokovou dávkou a její výše závisí na posouzení konkrétní situace žadatele. Správní orgány při výkonu své diskreční pravomoci rozhodují s přihlédnutím k příjmovým, majetkovým a sociálním poměrům žadatele, jakož i k odůvodněnosti výdaje a dalším skutečnostem. V tomto ohledu správní rozhodnutí podléhají soudnímu přezkumu pouze v tom směru, zda správní orgány nevybočily z mezí stanovených zákonem, zda bylo rozhodnutí logicky odůvodněné a řádně podložené. Krajský soud konstatoval, že správní orgány ve svých rozhodnutích nevybočily ze zákonem stanovených mezí správního uvážení. V odůvodnění rozhodnutí je podrobně popsáno, jak správní orgány dospěly k výši přiznané částky a jak zohlednily relevantní skutečnosti. Správní orgány přihlédly k celkové příjmové, majetkové a sociální situaci žalobce. Žalobce neuplatnil žádnou konkrétní námitku, která by mohla svědčit o tom, že správní orgány nesprávně posoudily jeho poměry.

[4] Pokud správní orgány přiznaly žalobci částku mimořádné okamžité pomoci ve výši 1 000 Kč na úhradu nákladů spojených se zhotovením zubní náhrady, lze tento postup hodnotit jako projev vstřícného přístupu k žalobci. Tento přístup je o to příznivější, že správní orgány dospěly k závěru, že celkové příjmy žalobce převyšují částku jeho životního minima, a tedy že by žalobce nebyl považován za osobu v hmotné nouzi, a dávka příspěvku na živobytí by mu nebyla přiznána. Je třeba přihlédnout i ke skutečnosti, že žalobce náklady na zhotovení zubní náhrady v plné výši uhradil ještě před vydáním napadeného rozhodnutí. Dávka mimořádné okamžité pomoci není určena k úhradě zdravotní péče a žalobce měl možnost požádat zdravotní pojišťovnu o výjimečnou úhradu nehrazené péče. Úřad práce žalobce vyzval a vedl jej k postupu podle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění. Žalobce v průběhu správního řízení nepředložil důkazy o nemožnosti úhrady péče zdravotní pojišťovnou.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření k ní

pokračování

[5] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[6] Stěžovatel uvedl, že správní orgány vybočily z limitů zákona při správním uvážení o výši přiznané dávky na úhradu nezbytného jednorázového výdaje. Správní orgány správně uvedly, že stěžovatele lze považovat za osobu v hmotné nouzi ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Správní orgány shledaly, že jednorázový výdaj (pořízení zubní náhrady) je nezbytný a na jeho úhradu je stěžovateli možné přiznat mimořádnou okamžitou pomoc. Výše přiznané pomoci ve výši 1 000 Kč však neodpovídá skutečné potřebě, která byla vyčíslena na 33 200 Kč. Tyto skutečnosti a samotný smysl a účel dávky představují limity správního uvážení o výši přiznané mimořádné okamžité pomoci, kdy stěžovatel mohl legitimně očekávat, že dávka bude přiznána minimálně ve výši umožňující jednorázový výdaj uhradit. Stěžovatelovy příjmové, majetkové a sociální poměry nelze hodnotit tak, že k naplnění smyslu dávky mu postačuje přiznat částku 1 000 Kč. Výše přiznané dávky je v rozporu se závěrem o hmotné nouzi stěžovatele.

[7] Krajský soud zatížil svůj rozsudek vadou, neboť se ztotožnil se závěry správních orgánů ohledně výše dávky pomoci v hmotné nouzi. Dostatečně se nezabýval argumentací stěžovatele, kterou uplatnil v řízení o žalobě. Stěžovatel považuje za bezpředmětné úvahy krajského soudu o tom, zda jsou jeho příjmy vyšší než částka živobytí. Je tomu tak proto, že stěžovatel je osobou nacházející se v hmotné nouzi a uplatněný výdaj je nezbytným jednorázovým výdajem, na jehož úhradu je možné přiznat dávku mimořádné okamžité pomoci. Stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[8] Žalovaný ve svém vyjádření navrhl, aby byla kasační stížnost zamítnuta.

III. Posouzení kasační stížnosti

[9] Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem.

[10] Vzhledem k tomu, že v předcházejícím řízení u krajského soudu rozhodoval specializovaný samosoudce, musí NSS dále posoudit, jestli kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a odst. 1 s. ř. s.). Pokud tomu tak není, NSS kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou. K přesahu vlastních zájmů stěžovatele se NSS vyjádřil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž vymezil podmínky, za kterých je kasační stížnost přijatelná. Kasační stížnost je přijatelná v případě, kdy se zaprvé dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou NSS, nebo zadruhé, pokud se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, či zatřetí, pokud je třeba učinit judikaturní odklon,

a nakonec začtvrté, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[11] Stěžovatel uvádí, že je kasační stížnost přijatelná. Toto tvrzení však dále nijak nerozvádí.

[12] Kasační stížnost není obsahově založena na právních otázkách, které dosud nebyly judikaturou NSS řešeny nebo byly řešeny rozdílně, nezabývá se ani potřebou judikaturního odklonu. Nelze proto uvažovat o přijatelnosti dle prvních tří výše uvedených důvodů. Stěžovatel však brojí proti pochybením krajského soudu, která mohla mít dopad do jeho hmotněprávního postavení. NSS tak musí posoudit, jestli krajský soud pochybil, zda se jednalo o zásadní pochybení a jestli mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[13] Stěžovateli byla přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje v souladu s § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Podle tohoto ustanovení orgán pomoci v hmotné nouzi může za osobu v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým majetkovým a sociálním poměrům dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje. Na toto ustanovení navazuje § 37 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi, podle něhož se výše mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené v § 2 odst. 5 písm. a) stanoví až do výše jednorázového výdaje. V této formulaci je obsaženo správní uvážení, které náleží orgánu pomoci v hmotné nouzi nejen co do splnění podmínek vzniku nároku na dávku, ale i co do výše této dávky (rozsudek NSS ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 Ads 84/2012-48, č. 2904/2013 Sb. NSS). Aplikace správního uvážení je podstatou sporu. Stěžovatel nesouhlasí s výší přiznané dávky mimořádné okamžité pomoci, respektive tvrdí, že správní orgány vybočily ze zákonem stanovených mezí správního uvážení.

[14] NSS ve své judikatuře opakovaně zdůraznil, že přezkum správního uvážení je omezen na otázku, zda bylo vykonáno v mezích a způsobem stanoveným zákonem, tedy zda správní orgán nepřekročil meze správního uvážení. Úvaha správního orgánu stran správního uvážení musí být řádně odůvodněna. To je nezbytné pro to, aby soudy byly schopny přezkoumat, zda správní uvážení nevybočilo ze zákonných mezí nebo nebylo zneužito (viz rozsudky NSS ze dne 30. 3. 2017, č. j. 10 As 252/2015-77, a ze dne 30. 11. 2004, č. j. 3 As 24/2004-79, č. 739/2006 Sb. NSS). V posuzované věci zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví, že výše mimořádné okamžité pomoci se stanoví s přihlédnutím k příjmovým a majetkovým poměrům žadatele, a to až do výše jednorázového výdaje [viz § 37 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi]. Právní úprava nestanoví spodní hranici výše dávky. Zákon neupravuje ani žádná další kritéria pro stanovení konkrétní výše dávky mimořádné okamžité pomoci, což odpovídá obecnému charakteru § 37 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi, jenž má zahrnout širokou škálu různých sociálních situací (viz např. rozsudek č. j. 3 Ads 84/2012-48).

[15] Pokud stěžovatel požadoval přiznání dávky za účelem úhrady jednorázového výdaje na zubní náhradu, je třeba souhlasit s krajským soudem v tom, že primárním účelem poskytnutí mimořádné okamžité pomoci je v souladu s funkcí této pomůcky poskytování zdravotní péče či úkonů spojených se zdravím pacienta. V kombinaci s pojmovým znakem

pokračování

„nezbytnosti“ jednorázového výdaje pak vede výklad *ratione legis* citovaných ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi k závěru, že je třeba žadateli na základě správní úvahy přiznat takovou částku, která bude zohledňovat jeho celkové příjmové a majetkové poměry a zároveň nebude převyšovat prokázanou výši jednorázového nezbytného výdaje.

[16] NSS konstatuje, že v tomto rozsahu byla správní úvaha obsažená v rozhodnutí úřadu práce i v napadeném rozhodnutí srozumitelná a přezkoumatelná. Správní orgány vyhodnotily, že stěžovatel splňuje podmínky nároku na dávku mimořádné okamžité pomoci. Tuto dávku však nepřiznaly v plné výši jednorázového výdaje, neboť přihlédly k příjmovým, majetkovým a sociálním poměrům stěžovatele. Zejména zdůraznily, že stěžovatel má poměrně vysoké příjmy ze starobního důchodu (po odečtení měsíční částky srážené exekucí) a že nesplňuje podmínky pro přiznání příspěvku na živobytí. Co se týče výdajů stěžovatele, uvedly, že nemá vyživovací povinnost a bydlí bezúplatně v bytě na základě věcného břemene užívání. Kromě nařízené exekuce nemá žádné další výdaje nad rámec hrazení běžných životních nákladů. Stěžovatel platí zálohy na služby, elektřinu a běžné náklady spojené se stravováním, ošacením a podobnými potřebami. Z toho dovodily, že si stěžovatel může odkládat část svých příjmů na pokrytí neplánovaných výdajů. Zdůraznily také, že stěžovatel již výdaje za zubní náhradu uhradil, a tedy dočasnou nepříznivou finanční situaci svými silami překlenul. Tvzení, že si na tento výdaj musel zapůjčit peníze, stěžovatele nedoložil. NSS nemá těmto úvahám co vytknout.

[17] Stěžovatel netvrdil, že by správní orgány nesprávně určily výši jeho příjmů, výdajů nebo nesprávně posoudily jeho celkovou sociální situaci. NSS konstatuje, že správní orgány své rozhodnutí řádně odůvodnily, přičemž zohlednily všechny relevantní skutečnosti, zejména konkrétní životní situaci stěžovatele a charakter požadovaného výdaje. Výrok o výši dávky nebyl v rozporu se smyslem a účelem užitého ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Je nutné též zdůraznit, že účelem dávky mimořádné okamžité pomoci není zajistit životní optimum jednotlivce, nýbrž poskytnout nezbytnou finanční pomoc pro překonání určité tíživé sociální situace (viz rozsudky NSS č. j. 3 Ads 84/2012-48, nebo ze dne 16. 10. 2017, č. j. 6 Ads 288/2017-27). Pokud správní orgány v posuzované věci respektovaly zákonná a další kritéria volného správního uvážení a jejich užití v důvodech vydaného rozhodnutí řádně a přesvědčivě zdůvodnily, nelze jim vytýkat překročení mezí správního uvážení (rozsudek NSS ze dne 21. 8. 2003, č. j. 6 A 96/2000-62, č. 225/2004 Sb. NSS). V těchto intencích a z výše uvedených hledisek krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí.

[18] Neobstojí ani obecná námitka stěžovatele, že se krajský soud nevypořádal s jím uplatněnými žalobními body. Míra precizace kasačních námitek do značné míry předurčuje, jaké právní ochrany se stěžovateli u soudu dostane. Čím je námitka obecnější, tím obecněji k ní NSS přistoupí. Není namístě, aby NSS za stěžovatele domýšlel další argumenty či vybíral skutečnosti, které kasační stížnost podporují (srov. rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78, č. 2162/2011 Sb. NSS). Krajský soud se žalobními body dostatečně zabýval, a to v kontextu limitovaného soudního přezkumu správního uvážení. Zdůraznil, že dávka nemusí být přiznána ve výši prokázaného výdaje, čímž vyvrátil základní premisu, z které stěžovatel v žalobě vycházel.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Ze shora uvedených důvodů dospěl NSS k závěru, že kasační stížnost podmínky přijatelnosti nesplňuje, a proto ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl.

[20] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti NSS rozhodl podle § 60 odst. 1 a 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. K odmítnutí pro nepřijatelnost dochází na základě zjednodušeného věcného posouzení případu (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS), a proto je na místě rozhodnout o náhradě nákladů řízení podle úspěchu ve věci. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Toto právo nemá ani procesně úspěšný žalovaný, neboť jde o věc pomoci v hmotné nouzi.

[21] Stěžovateli byl v řízení před krajským soudem ustanoven k ochraně jeho práv zástupce Mgr. Jan Kvapil, advokát, který jej zastupoval i v řízení o kasační stížnosti. Podle § 35 odst. 10 části věty první za středníkem s. ř. s. platí v takovém případě hotové výdaje a odměnu za zastupování ustanoveného zástupce stát. Podle § 7 bodu 3 a § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), náleží ustanovenému zástupci stěžovatele odměna za jeden úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu (sepis doplnění kasační stížnosti) ve výši 1 000 Kč. Podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu náleží ustanovenému zástupci náhrada hotových výdajů v částce 300 Kč za tento úkon právní služby. Celkem tedy odměna za jeden úkon a náhrada hotových výdajů činí 1 300 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. listopadu 2024

Tomáš Kocourek
předseda senátu